

Список використаних джерел

1. Грушевський М. Дитина в звичаях і віруваннях українського народу. Київ: Либідь, 2007. 253 с.
2. Сердюк І. Діти Гетьманщини: дідичи, байстрюки та наймити. *Локальна історія*. 2024. № 11. С. 10–15.
3. Сердюк І. Маленький дорослий: Дитина й дитинство в Гетьманщині XVIII ст. Київ: К.І.С., 2018. 456 с.
4. Ушинський К. Д. Людина як предмет виховання. Спроба педагогічної антропології. *Ушинський К. Д. Вибрані педагогічні твори* : у 2 т. Т. 1. Київ : Радянська школа, 1983. С. 192–479.
5. Федяєва В. Дитинство: підходи до вивчення в наукових розвідках французького історика Ф.Арієса (1914–1984). *Історико-педагогічний альманах*. 2012. № 1 С. 73–76. URL: https://library.udpu.edu.ua/library_files/istoruk_ped_almanax/2012/2012_1_13.pdf (дата звернення: 16.10.2025).
6. Франко Дітські слова в українській мові. URL: <https://www.i-franko.name/uk/Folklore/1881/DitskiSlovaVUkrajinskijMovi.html> (дата звернення: 15.10.2025)
7. Франко І. Рецензія на працю «Дитина в звичаях і віруваннях українського народу». *Грушевський М. Дитина в звичаях і віруваннях українського народу*. Київ: Либідь, 2007. С. 8.
8. Янченко Т.В. Витоки та засади наукового розвитку і практичного втілення педології в Україні: дис. на здобуття наук. ступеня доктора пед. наук : спец. 13.00.01. Київ, 2017. 529 с.
9. Aries P. Centuries of Childhood : A social History of Family Life. Harmondsworth : Penguin, 1986. 414 p.
10. Russo J.-J. Emile. Dover: [Dover Publications](https://www.doverpublications.com/), 2013. 544 с.

Олена Гринь

(НЕ)КОНФЕРЕНЦІЯ EDCAMP ЯК ІННОВАЦІЙНА ФОРМА ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ОСВІТЯНСЬКОЇ СПІЛЬНОТИ (З ДОСВІДУ НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ «ЧЕРНІГІВСЬКИЙ КОЛЕГІУМ» ІМЕНІ Т.Г. ШЕВЧЕНКА)

Актуальність теми. Сучасна система освіти України функціонує в умовах масштабних трансформацій, спричинених як модернізацією та цифровізацією освітнього процесу, так і викликами повномасштабної війни. За таких реалій особливого значення набуває неперервний професійний розвиток педагогічних працівників і працівниць, підтримка їхньої психологічної стійкості, готовності до змін і здатності підтримувати якість освітнього процесу в кризових умовах. Важливим є впровадження інноваційних, гнучких та гуманістично орієнтованих форм підвищення кваліфікації, які забезпечують не лише набуття знань, але й розвиток компетентностей. Однією з таких ефективних форм є (не)конференції EdCamp, що поєднують формальну і неформальну освіту, сприяють горизонтальній взаємодії і розбудові професійних освітянських мереж. Вивчення їх досвіду є

важливим для осмислення сучасних підходів до професійного розвитку педагогів і педагогинь, формування культури партнерства в освітньому середовищі.

Дослідження проблеми. Рух EdCamp, започаткований у США у 2010 р., швидко здобув популярність як формат, який освітяни й освітянки організують відповідно до власних запитів. Відтак з'явилася низка наукових досліджень, присвячених здатності EdCamp забезпечити професійне зростання освітянської спільноти.

У 2014 р. побачив світ посібник від засновників і засновниць руху EdCamp К. Свенсон, К. Джаррет, Г. Каллахана, Г. Дж. Фергюсона про ідею та особливості організації (не)конференції, її унікальність та переваги над традиційними формами підвищення кваліфікації. Вони зазначили, що модель EdCamp «повертає вчителям право голосу у власному професійному розвитку», формуючи відчуття залученості та професійної відповідальності [12].

Американські дослідники Дж.П. Карпентер та Дж.Н. Лінтон дослідили події у форматі EdCamp, які, на їх думку, являють собою принципово новий підхід до підвищення кваліфікації освітян/-ок. На основі опитування вони дійшли висновку про позитивний вплив (не)конференцій на подальшу професійну діяльність, зокрема, зростання внутрішньої мотивації, розвиток рефлексивності, умінь спільного вирішення проблем та формування мережових зв'язків [10, с. 60-61].

В Україні однією з перших публікацій з даної теми став посібник засновника руху EdCamp Ukraine О. Елькіна «Зростаємо разом з EdCamp'ом. Як провести освітню (не)конференцію для своєї громади», у якому схарактеризовано цінності EdCamp, проаналізовано особливості та переваги формату (не)конференції, розроблено практичні поради щодо організації події [6]. Дослідник висвітлив внесок EdCamp Ukraine в імплементацію на всеукраїнському рівні соціально-емоційного навчання [7].

О. Друганова та Д. Іполітова підкреслили ефективність (не)конференцій EdCamp у процесі підвищення кваліфікації українських вчителів [3]. Л. Бачинська проаналізувала досвід проведення mini-EdCamp Ternopil 2024 «Психологічний лікбез «Почуй мене»: об'єднання громади заради взаєморозуміння і підтримки» [1].

Отже, проблема інноваційних форм розвитку освітян і освітянок, зокрема у форматі (не)конференцій EdCamp, привертає увагу науковців і практиків. У зарубіжних дослідженнях обґрунтовано ефективність EdCamp як альтернативної моделі неперервного професійного зростання. В українському науково-педагогічному дискурсі рух EdCamp розглядається як важлива складова сучасної парадигми підвищення кваліфікації, підкреслюється його значення для розвитку професійних компетентностей, педагогічної рефлексії та створення безпечного середовища взаємного навчання. Водночас, питання інституційного впровадження формату EdCamp у практику закладів вищої освіти, його впливу на формування освітянських мереж і розвиток професійних компетентностей в умовах воєнного часу перебувають на стадії розробки. Це зумовлює наукову новизну та практичну значущість аналізу досвіду «Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка (далі – НУЧК) у проведенні магістральної (не)конференції міні-EdCamp «Chernihiv».

Метою дослідження є аналіз (не)конференції EdCamp як інноваційної форми професійного розвитку педагогічних працівників і працівниць, визначення

її освітнього потенціалу в умовах суспільних трансформацій та узагальнення досвіду НУЧК у впровадженні цього формату.

Завдання дослідження:

1. Розкрити концептуальні засади формату (не)конференції EdCamp як інноваційної форми підвищення кваліфікації в Україні та світі.
2. Дослідити досвід проведення магістральної (не)конференції міні-EdCamp «Chernihiv» на базі НУЧК.
3. Визначити роль університету як осередку професійної підтримки освітянської спільноти та перспективи подальшого розвитку ініціатив у форматі EdCamp у закладах вищої освіти.

Основна частина. У сучасній освіті триває перехід від традиційних, централізованих моделей підвищення кваліфікації до більш гнучких інтерактивних форм професійного розвитку. Ці тенденції відповідають засадам андрагогіки, що розглядає педагога й педагогиню як активних суб'єктів навчання, які здатні самостійно визначати власні потреби, темпи й траєкторію професійного зростання.

Однією з найбільш успішних форм, що реалізує ці підходи, став формат (не)конференцій EdCamp. Це рух, заснований у США у 2010 р. ініціативною групою освітян та освітянок. На відміну від традиційних конференцій, де зміст і програма визначаються заздалегідь, (не)конференція ґрунтується на принципах демократичності, відкритості та самоорганізації. О. Елькін підкреслив, що формат EdCamp базується на досвіді педагогів, горизонтальних зв'язках між ними та дискусії, яка породжує зміни [6, с.12]. Кожна учасниця чи учасник можуть запропонувати тему, модерувати сесію, долучатися до обговорення у форматі рівноправного діалогу. Будь-хто може організувати EdCamp у своїй громаді або закладі освіти.

Важливою особливістю формату EdCamp є поєднання формальної і неформальної освіти. Подія має ознаки інституційно організованого заходу (наявність реєстрації, програми, сертифікації), але зберігає неформальний, діалогічний характер спілкування, що забезпечує психологічну безпеку, рівність і довіру між учасниками і учасницями. Саме ця гнучкість і відкритість EdCamp відповідає сучасним вимогам до програм професійного розвитку, які мають бути орієнтовані не лише на здобуття нових знань, а й на саморефлексію та активну взаємодію. Демократизм забезпечується технологією відкритого простору, яка передбачає, що кожен чи кожна може запропонувати питання для обговорення або поділитися досвідом, під час взаємодії у групах можна вільно переміщатися з однієї групи до іншої. Принцип «дай, якщо можеш, візьми, якщо хочеш» означає, що кожен/кожна має право вибору власної ролі на заході. Важливим є ефект «довгого хвоста»: створені під час події зв'язки розвиваються після її завершення, оскільки учасники та учасниці продовжують взаємодіяти, обмінюватися досвідом та реалізують спільні проекти [6, с. 21].

В Україні рух EdCamp було започатковано в 2015 р. громадською організацією «EdCamp Ukraine», яка вибудувала унікальну модель співпраці між освітянами, державними інституціями, науковими установами та міжнародними організаціями. Її діяльність спрямована на професійний розвиток вчителів і вчительок, підвищення соціальної репутації вчительської професії та реформування системи освіти України [11]. За даними організації, нині спільнота EdCamp об'єднує понад 50000 українських освітян/-ок [11], за 10 років її діяльності проведено події різного рівня –

від національних (не)конференцій до локальних міні-EdCamp. Після початку повномасштабної війни події у форматі EdCamp поєднують функції платформи професійного розвитку та майданчику психологічної підтримки і суспільної стійкості освітян та освітянок.

Проведення магістральної (не)конференції міні-EdCamp «Chernihiv» у НУЧК стало зразком інтеграції інноваційних форм професійного розвитку у діяльність закладу вищої освіти та продемонструвало його спроможність виконувати роль регіонального осередку підтримки освітянської спільноти.

Тема події – «Педагогічна підтримка учасницького кола освітнього процесу в умовах війни» була присвячена питанням психологічної стійкості, трансформації освіти в умовах війни, формування інклюзивного та безпечного освітнього середовища, використання цифрових інструментів, а також практикам академічної доброчесності. Тематика заходу була орієнтована на педагогів і педагогинь, які прагнуть професійного розвитку, опановують та імплементують в освітній простір ефективні стратегії, спрямовані на посилення внутрішньої мотивації здобувачів освіти, їхньої пізнавальної активності, здатності до творчого вирішення завдань, готові ділитися власним досвідом, опановувати дієві практики попередження професійного вигорання, відновлення та підтримки психологічного балансу.

Організації події передував підготовчий етап, упродовж якого було сформовано організаційну команду, визначено мету, концепцію та очікувані результати події, сплановано формат, визначено локацію та технічні потреби, організовано простір, розроблено програму заходу відповідно до принципів EdCamp, запрошено експертів і експерток. На цьому етапі важливою є продумана комунікаційна стратегія, яка складається з інформування освітянської спільноти через соціальні мережі, сайти, засоби масової інформації, взаємодії з учасниками й учасницями, формуванні спільноти навколо події. Методична та інформаційна підтримка команди ГО «EdCamp Ukraine» на етапі підготовки події стала вагомим чинником її успішної організації, оскільки забезпечила дотримання принципів руху EdCamp.

При проведенні події у форматі EdCamp важливу роль відіграє злагоджена взаємодія всіх структурних підрозділів закладу, який виступає організатором. Запорукою успішного проведення міні-EdCamp «Chernihiv» стала підтримка адміністрації університету: ректора, проф. О. Шеремета та проректорки з наукової роботи, к.пед.н. Н. Носовець, які створили сприятливі умови для проведення заходу, а також активна участь у підготовці події відділу іміджевої політики та молодіжної діяльності на чолі з О. Гомбалецькою.

Команда, яка займалася організацією та проведенням події, складалася з досвідчених фахівців та фахівчинь. Розробкою проєктної заявки та проходженням конкурсного відбору займалися А. Католик – к.і.н., директор Навчально-наукового інституту історії та соціогуманітарних дисциплін імені О.М.Лазаревського НУЧК (далі – ННІСД), Т. Янченко – д. пед. н., завідувачка кафедри педагогіки і методики викладання історії та суспільних дисциплін, Н. Ципляк – к.і.н., заступниця директора з питань молодіжної політики та іміджевої діяльності ННІСД, О. Гринь (координаторка події) – к.і.н., доцентка кафедри історії України, археології та краєзнавства. На етапі організації події до команди долучилися **О.Воєділова М.** – к. пед. н., очільниця Центру розвитку професійної майстерності й лідерства НУЧК, Т. Кахерська – аспірантка, О. Коваленко – к.і.н., доцентка кафедри всесвітньої історії

та міжнародних відносин, Л. Павленко – к.і.н., доцентка кафедри всесвітньої історії та міжнародних відносин, Л. Юда – к. пед. н., доцентка кафедри історії України, археології та краєзнавства, Л. Шара – к.і.н., доцентка кафедри всесвітньої історії та міжнародних відносин, Л. Ясниська – к.і.н., доцентка кафедри історії України, археології та краєзнавства. Склад команди засвідчує міжкафедральний та міждисциплінарний характер події, що відповідає принципам EdCamp і підсилює потенціал університету як центру професійної підтримки. Члени команди відзначили, що досвід організації міні-EdCamp «Chernihiv» розвинув їхні навички кризового менеджменту, планування та ведення організаційної роботи.

Подія відбулася 3 червня 2025 р. у змішаному форматі із забезпеченням участі як наживо, так і онлайн через відеоконференцію у Zoom, що дозволило залучити учасників і учасниць із різних областей України. В події взяло участь 143 учасниці й учасники, з них 104 жінки (72,7 %) та 39 чоловіків (27,3 %). 73 особи були присутні наживо, 70 осіб долучилися онлайн. Захід об'єднав педагогічну спільноту з різних регіонів України, зокрема Чернігова та Чернігівської області, Полтави, Миколаєва, Закарпаття, а також освітян/-ок з-за кордону.

Серед учасників були представники/-ниці закладів вищої освіти (НУЧК, Пенітенціарної академії України, Державного закладу вищої освіти «Університет менеджменту освіти», «Університету трансформації майбутнього», Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини), закладів загальної середньої та професійної освіти, ОКПНЗ «Чернігівська МАН учнівської молоді». Стаж педагогічної роботи учасницького кола: **до 5 років – близько 10%, 5-10 років – близько 20%, 11-20 років – 35%, понад 20 років – 35%.**

Програма заходу включала урочисте відкриття та привітання від команди EdCamp Ukraine, панельну дискусію, спеціальну сесію «Секрет сили спільноти» від команди EdCamp Ukraine, експертну та учительську паралелі, майстер-класи, тематичний квіз та завершальну рефлексійну сесію [8].

Панельна дискусія «Педагогічна підтримка учасницького кола освітнього процесу в умовах війни» стала важливим аналітичним майданчиком для обговорення викликів сучасної освіти та ефективних стратегій взаємодії. Дискусія об'єднала експертів із галузі освіти, органів місцевого самоврядування та громадського сектору, що забезпечило міждисциплінарний характер аналізу проблеми. До обговорення долучилися О. Воеділова – к. пед. н., доцентка кафедри педагогіки, психології та методики фізичного виховання, очільниця Центру розвитку професійної майстерності й лідерства НУЧК, тренерка курсів підвищення кваліфікації для освітян/-ок; Л. Рень – к. пед. н., завідувачка кафедри соціальної роботи та освітніх і педагогічних наук НУЧК, тренерка проєктів для освітянської спільноти; І. Поцелуйко – голова циклової комісії філологічних та економічних дисциплін, викладач-методист Відокремленого структурного підрозділу «Фаховий коледж транспорту та комп'ютерних технологій Національного університету «Чернігівська політехніка»; І. Соломаха – к. філ. н., професорка кафедри права, філософії та політології НУЧК, депутатка міської ради, громадська діячка, представниця благодійного фонду «Захистимо Україну»; А. Федорченко – методистка КЗ «Чернігівський обласний науковий ліцей» Чернігівської обласної ради, перша координаторка EdCamp в Чернігові, громадська діячка. Учасниці дискусії дійшли висновку, що в умовах повномасштабної війни педагогічна підтримка набуває комплексного, гуманістично орієнтованого характеру. Вона

включає психологічний супровід, розвиток навичок саморегуляції, підтримку громадянської активності. Панельна дискусія засвідчила, що заклади вищої освіти, громадські організації та педагогічні спільноти здатні формувати стійкі моделі підтримки, засновані на довірі, партнерстві, мережевій взаємодії та інноваційних підходах до професійного розвитку.

Особлива сесія від команди EdCamp Ukraine була присвячена об'єднанню освітян та освітянок навколо спільних цінностей. Її провели представниці «особливого десанту» EdCamp В. Богданова – заступниця директора з освітньої діяльності та викладачка історії КМДШ Голосіїв; О. Гурська – к. пед. н., директорка приватної школи, тренерка СЕЕН та програми «Аси інтернету»; В. Маслюкова – заступниця директора ліцею «Крила України» Знам'янської міської ради, тренерка програми «Аси Інтернету». Сесія сприяла формуванню атмосфери взаємопідтримки та довіри, більш глибокому усвідомленню значущості горизонтальних зв'язків у професійному середовищі в умовах воєнного часу. Важливим результатом стало представлення навчально-методичних матеріалів, які можна використати надалі у професійній діяльності.

До фасилітації експертних та учительських сесій долучилися представники наукової спільноти, освітяни й освітянки закладів вищої, загальної середньої та професійної освіти, представники й представниці громадського сектору. Презентацію освітньої платформи Pi-stacja.UA під час сесії «Місія можлива: як поєднати шкільне навчання і розвиток стійкості» здійснила Н. Кідалова – учителька, сценаристка проекту Pi-stacja.UA, тренерка з неформальної освіти, співавторка фасилітованих онлайн-курсів на платформі The European Wergeland Centre і масових відкритих онлайн-курсів Prometheus; переможниця премії Global Teacher Prize Ukraine 2019. Т. Волотовська – к. пед. н., завідувачка кафедри педагогіки, адміністрування та спеціальної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти», освітня тренерка провела сесію «Цифрові технології та штучний інтелект у педагогічній підтримці учасниць і учасників освітнього процесу». Д. пед. н., доцентка НУЧК М. Колесник виступила фасилітаторкою сесії «Енергоінформаційна педагогіка: 7 кроків назустріч одне одному». Тренерка IREX О. Розумієнко організувала роботу сесії «Медіаграмотність в умовах війни». К. пед. н., очільниця Центру розвитку професійної майстерності й лідерства НУЧК, тренерка курсів підвищення кваліфікації для освітян/-ок О. Воєділова провела сесію «Енерджайзери в освітньому процесі/як запустити енергію на уроці». К. пед. н., доцентка НУЧК, практикуюча психологиня Н. Притулик фасилітувала обговорення питання «Як педагогу/педагогині піднятися пірамідою стійкості до внутрішніх ресурсів?». Сесію «Мислення без кордонів: як виховати глобальних мислителюк та мислителів у локальному класі?» провела заступниця директора з навчально-виховної роботи, вчителька історії та правознавства Миколаївського ліцею імені Миколи Аркаса Миколаївської міської ради Миколаївської області, учасниця освітнього коворкінгу «Мисли&ти» та хабу «Цифровий простір педагога» І. Лободовська. З учителем Чернігівського ліцею № 1 Р. Нітченком працювали в межах сесії «Прокачай себе: особистий бренд і сертифікація без паніки». З істориком, екскурсоводом, асистентом вчителя Чернігівської гімназії №3, автором історичних освітніх проєктів Ф. Юхном ділилися досвідом фільмування разом з учнями історичного контенту на сесії «Відвідай, зніми, розкажи: формула живої історії у школі». Доцентка кафедри філософії та культурології, к.філ.н., художня керівниця театру EXLIBRIS М. [Каранда](#)

організувала обговорення на сесії «Театральна педагогіка: міждисциплінарні взаємодії (на прикладі історії молодіжного театру EXLIBRIS)».

Особливістю події стало поглиблення професійних зв'язків між учительською спільнотою, яка перебуває в епіцентрі реформ та освітніх інновацій, науково-педагогічною спільнотою закладу вищої освіти, у якому готують майбутніх педагогів, студентами і аспірантами, які навчаються на освітніх спеціальностях. Подія привернула увагу місцевих засобів масової інформації, що засвідчує її суспільну значущість та інтерес до проблем освіти [2; 4; 9].

Участь освітянської спільноти в міні-EdCamp «Chernihiv» засвідчила запит на горизонтальні професійні мережі, які дозволяють педагогам і педагогиням спільно осмислювати виклики сучасної освіти, ділитися інноваційними практиками та отримувати підтримку колег. У відгуках учасників і учасниць наголошувалося на практичній значущості події та натхненні, яке вона дала для особистісного та професійного зростання.

Аналіз зворотнього зв'язку надає можливість виокремити чинники, які сприяли досягненню очікуваних результатів в процесі проведення міні-EdCamp «Chernihiv»:

1. Змішаний формат, який забезпечив більше охоплення аудиторії, гнучкість і відкритість.
2. Відповідність тематики актуальним потребам освітянської спільноти в умовах війни: підтримка, стійкість, цифрові інструменти, особистісний розвиток.
3. Експертність спікерів/-ок і практичне спрямування сесій.
4. Злагоджена та вмотивована команда.
5. Підтримка з боку команди EdCamp Ukraine, адміністрації університету, місцевих освітянських інституцій.
6. Дотримання принципів EdCamp створило безпечний і натхненний простір для взаємодії.

(Не)конференція міні-EdCamp «Chernihiv» вплинула на професійне зростання, мотивацію та взаємодію представниць і представників цільової групи – вчителів, адміністрації ЗЗСО, науково-педагогічних працівників/-ць та адміністрації ЗВО, молодих педагогів/-гинь і здобувачів/-ок освіти, які навчаються на педагогічних спеціальностях. Можна виокремити такі вектори впливу:

1. Професійний розвиток. Учасниці та учасники поглибили знання та розвинули навички з актуальних проблем сучасної освіти: цифрової та медіаграмотності, педагогічної підтримки, стійкості, критичного мислення, створення особистого бренду. Долучення до спільноти EdCamp уможливило участь науково-педагогічних працівників та працівниць НУЧК у цілій низці заходів: Толоках Стійкості, Національному EdCamp, магістральних та афілійованих міні-EdCamp, програмі підвищення кваліфікації «Освітній простір без упереджень: інструменти для рівності та справедливості в умовах війни та повоєнний час» та інших.

2. Створений під час події психологічно безпечний та підтримувальний простір позитивно вплинув на мотивацію.

3. Формування нових професійних зв'язків між освітянами/-ками з різних регіонів.

4. Участь здобувачів/-ок освіти у підготовці та проведенні заходу сприяла інтеграції молодого покоління в активне професійне середовище. Крім того, НУЧК спільно з EdCamp долучився до проведення Усесвітнього дня гідності в Україні – проекту, який має на меті мотивувати молодь розвивати та дотримуватися почуття гідності в повсякденному житті [6, с.35].

5. Посилення локальної освітянської спільноти.

Таким чином, отримані результати засвідчують, що впровадження (не)конференцій EdCamp на базі закладів вищої освіти може бути ефективним інструментом розвитку професійної кваліфікації педагогів і педагогинь, сприяти підвищенню їхньої стійкості та формуванню освітянської мережі, орієнтованої на підтримку та розвиток освітнього процесу в умовах війни.

Список використаних джерел

1. Бачинська Л. Рух EdCamp в Україні: приклад реалізації. *Мистецтво та освіта*. 2024. №3(113). С. 40–45.
2. Виклики сьогодення перед освітянами. *Українське радіо. Чернігів*. URL: <https://cutt.ly/AtuxBQxY> (дата звернення: 15 листопада 2025 р.).
3. Друганова О., Іполітова Д. (Не)конференції EdCamp Ukraine як ефективний спосіб підвищення кваліфікації вчителів в Україні. *Наукові записки педагогічного відділу*. 2022. № 51. С. 14 – 20. <https://doi.org/10.26565/2074-8167-2022-51-02>
4. Емоційна та професійна підтримка, ІІІ, медіаграмотність та інше. EdCamp у «Чернігівському колегіумі». Телеканал «Дитинець». URL: <https://cutt.ly/4tuxCloy> (дата звернення: 11 листопада 2025 р.).
5. Жданова-Неділько О., Промська О. EdCamp як інноваційна форма професійної підготовки та розвитку вчителів Нової української школи. *Технологічна і професійна освіта: проблеми і перспективи. Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції, 21 жовтня 2022 р.* Глухів: Глухівський НПУ ім. О. Довженка, 2022. С. 413–417.
6. Елькін О. Зростаємо разом з EdCamp'ом. Як провести освітню (не)конференцію для своєї громади. Київ: «Видавнича група «Шкільний світ», 2018.
7. Елькін О. Соціально-емоційне навчання як затребувана практика формування м'яких навичок учнівства: сучасні виклики та досвід України. *Соціальна робота та соціальна освіта*. 2023. Вип. 1(10). С. 42–56. [https://doi.org/10.31499/2618-0715.1\(10\).2023.281654](https://doi.org/10.31499/2618-0715.1(10).2023.281654)
8. Магістральна (не)конференція міні-EdCamp Chernihiv «Педагогічна підтримка учасницького кола освітнього процесу в умовах війни»: програма. Чернігів, 2025. URL: <https://cutt.ly/btrIjlr6>
9. Магістральна (не)конференція міні-EdCamp Chernihiv 2025. Телеканал «Новий Чернігів». <https://cutt.ly/gtuxXI5c> (дата звернення: 13.11.2025).
10. Carpenter J. P., Linton J. N. Educators' perspectives on the impact of EdCamp unconference professional learning. *Teaching and Teacher Education*. 2018. № 73. Р. 56-69.
11. EdCamp Ukraine: website. URL: <https://www.edcamp.ua/en/main-page/> (дата звернення: 13.11.2025).
12. Swanson K., Jarrett K., Callahan D., Ferguson H. J., et al. *The EdCamp model: Powering up professional learning*. Corwin Press, 2014.